Malmöhus Fästning

Malmöhus fästning

Slottets föregångare började byggas 1434 av kung Erik av Pommern. Kungen beordrade en kraftfull utbyggnad av Malmös försvar mot sjösidan. Sedan början av 1400-talet hade det pågått ett uppbyggande av en strandmur i staden. På kunglig order påskyndades nu detta arbete samtidigt som den nya borgen kom att bilda strandmurens västra försvarspunkt. Borgen, den så kallade Møntergaarden (Myntargården), var av typen kastell, det vill säga en rektangulär anläggning omgiven av höga murar med ett porttorn. Borgen har haft en förborg i öster men denna försvann redan vid anläggandet av det nuvarande slottets vallgrav på 1530-talet.

Jörgen Kock, som var född 1487 i Westfalen, Tyskland, är en av personer som betytt mest för utvecklingen av Malmö.

Kock kom till Malmö år 1517 som myntmästare. Året efter efterträdde han Dines Blicher som myntmästare vid den kungliga myntgården, vid Malmöhus slott. Jörgen var en skicklig yrkesman och var mycket omtyckt av konung Christian II. Man får inte glömma att Malmö under dessa år var en dansk stad.

akvariet
MALMÖ MUSEER
vi är romer
MÖT MÄNNISKORNA BAKOM MYTEN
MALMÖ MUSEER
TEXTILA UNDERYTOR
MALMÖ KONSTMUSEUM

akvariet
vi är romer

Välkommen till Sverige
VITA BUSSEN 1945
SCHWEDEN
44

MUSEER
akvariet
vi är
romer
TEXTILA
UNDERVATTER

akvariet
vi är
romer

akvariet
vi är
romer

Välkommen till Sverige
ENTRÉ · MUSEER

ENTRÉ · MUSEER

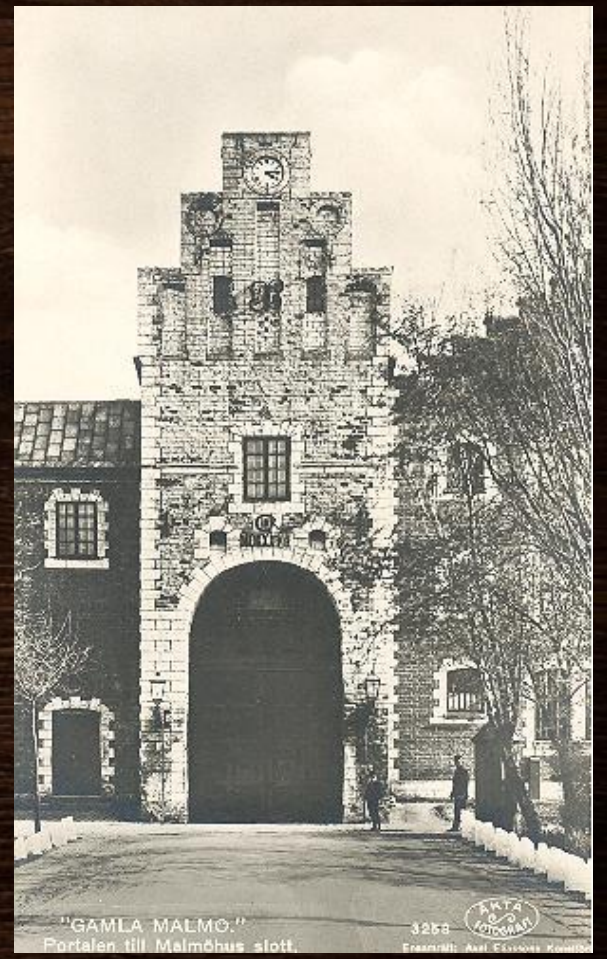
"GAMLA MALMÖ."
Portalen till Malmöhus slott.
3253
ÄKTA FOTOGRAFI

Malmöhus eller Malmöhus slott är ett slott med medeltida anor beläget på Slottsholmen i Malmö. Det uppfördes mellan 1526 och 1539 och är därmed Nordens äldsta bevarade renässansslott. Slottet Malmöhus är en del av Malmö museer. Det ägs av svenska staten och förvaltas av Statens fastighetsverk. Här finns också Malmö konstmuseum. Nära slottet finns även Kommendanthuset och Slottsmöllan.

RANDIGT
RUTIGT
PRICKIGT
OOMPH
KVINNORNA
SOM SATTE FARG
PA SVERIGE
4 JUNI –
4 SEPTEMBER
2011
MALMÖ KONSTMUSEUM

Malmöhus slott

Under medeltiden gick stadens västliga gräns här och det välbefästa Västerport reste sig på platsen för dagens museientré. Rester av den västra stadsmuren kan fortfarande ses på slottsbyggnadens västra gavel.

När unionskungen Erik av Pommern skulle uppföra ett kastell i staden 1434 valdes denna plats på grund av det gynnsamma strategiska läget. Härifrån kunde Västerport behärskas och sjöfarten kontrolleras. Dessutom kunde två sidor av stadsmuren nyttjas så att endast två murar behövde uppföras för att sluta kastellet. Några år senare centrerades all mynttillverkning i Danmark hit varför kastellet kallades ”Möntergaarden”.

befästningarna raserad
ett uppror mot kungam

Dagens slottsbyggnad,
ungrenässans, påbörjad
och trappstegsgavlarna
tegelmurverkets renässa
tornet representerar den
förhöjdes och försågs me
syns tydligt på byggnaden
det s.k. ”hundhålet” som
men som fick en idag okän

Borggården inramas av mo

nistration som i sin tur ledde till att myntinrättningen
ingre fick plats i kastellet. En omfattande byggverksam-
ttes igång på slottet, men största delen av husen och

tionalistiska byggnaderna en regi
jande klassicerande drag syns i d

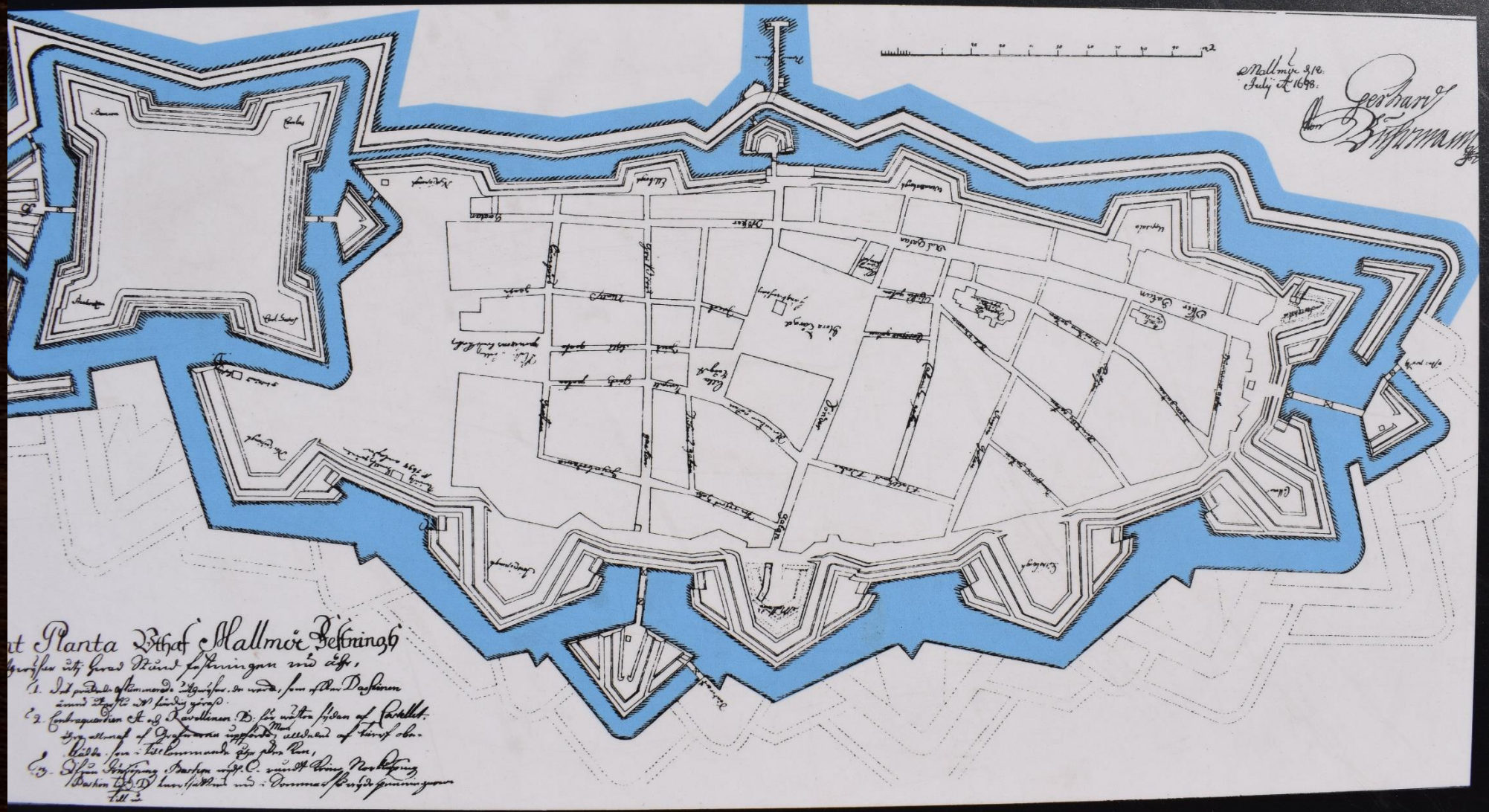

er Malmö, ritad 1698

Kart

Fredrik I beordrade år 1525 sin länsherre på Malmöhus **Albert Jepsen Ravensberg** att bygga ett nytt slott. 1530 fick han utbetalt en enorm summa (5690 Mark) för fyra års byggnadsarbete. Det var under denna period som den nuvarande huvudbyggnaden uppfördes. Slottets inre borggård skulle inramas av en tre våningar hög skyttegång. Entrén till slottet flyttades samtidigt genom tillkomsten av den västra förborgen. Från själva huvudbyggnaden skulle också utgå en fyra våningar hög skyttegång åt både väster och öster. I väster anslöt denna till det nuvarande porttornet vilket från början haft ytterligare en våning. Det är främst genom tydliga spår i de existerande murarna som slottets äldsta byggnadsfaser har kunnat utläsas.

ÖVRIGT • OTHER
PAPPER • PAPER
BURKAR • CANS

År 1529 utbröt en eldsvåda på slottet. Hur omfattande denna varit finns dock inga uppgifter om. Efterföljande år höjs emellertid länsintäkterna som ska användas till slottet byggande från 300 Mark till 500 Mark och 1532 till hela 888 Mark. Detta visar att byggandet av det nuvarande slottet pågått under denna tid. År 1534 bröt grevefejden ut och borgarna rev då den väldiga mur med skyttegångar som utgick från huvudbyggnaden och som kringgärdade slottets inre borggård. Fortfarande kan man se de sargade spåren efter denna mur i huvudbyggnaden, ett bevis på att det nuvarande slottet är uppfört före året 1534. I litteratur om Malmöhus framhålls ofta att det nuvarande slottet uppförts efter grevefejdens slut, en uppgift som således svårligen stämmer med bevarade byggnadsspår och räkenskaper. Åren 1537–1540 förstärktes i stället slottet på order av Kristian III genom anläggande av en vallgrav och vallar med fyra stora hörntorn av tegel.

ENTRÉ • MUSEER

Länsherrar under 1500-talet

Albert Jepsen Ravensberg, död 1532, var danskt riksråd och son till riddaren Jep Jensen Ravensberg till Kyndby på Själland och dennes hustru Elne.

1502 omtalas han som riddare och han innehade då Falsterbo slott, en förläning som han behöll till sin död. Genom giftermål med Sophie Podebusk kom han in i de mäktigaste danska adelsfamiljerna. I samband med Kristian II:s trontillträdelse fick Ravensberg en alltmer betydande ställning. Han förlänades bland annat med det viktiga Krogens slott i Helsingör där en stor del av Öresundstullen administrerades.

Ravensberg deltog 1514 i den stora delegation som Kristian II utsände för att få till stånd ett giftermål med kejsar Maximilians dotter Elisabet. I samband med hennes ankomst till Köpenhamn och hennes äktenskap blev han hennes hovmästare. Sitt riddarideal höll han högt. När därför Kristian II och Elisabeth tvingades gå i landsflykt 1523 vägrade han att överlämna Malmöhus till den nye kungen Fredrik I eftersom han ansåg att slottet var Elisabets personliga egendom. Först efter Elisabets död 1525 skedde överlämnandet.

1529 förlänades Albert Jepsen Ravensberg med Malmöhus efter att under fyra år gjort stora nybyggen på slottet, bland annat uppfördes den nuvarande huvudbyggnaden.

Mogens Gyldenstierne, född 1485, död i Köpenhamn 1569 var ett danskt riksråd. Han var son till Henrik Knudsen Gyldenstjerne och Karen Bille samt bror till Knud Henriksen Gyldenstierne d.y.. Mogens Gyldenstierne deltog i det danska krigståget i Sverige 1520 men blev svårt sårad i slaget vid Uppsala samma år. Han slogs till riddare av Kristian II vid dennes kröning i Stockholm. Därefter besökte han det heliga landet på en pilgrimsfärd.

Mogens Gyldenstjerne blev år 1527 amiral för en dansk flotta utanför Norge och lyckades inta Akerhus slott i Oslo. Den 9 november 1531 anlände den landsflyktige Kristian II med en armé till Oslo. Mogens vägrade dock att överge slottet. Frederik I upphöjde honom efter detta i kretsen av betrodda adelsmän.

48 år gammal gifte han sig med Anne Sparre, dotter till riksrådet Mourits Sparre till Svaneholm i Skåne. Han blev samtidigt länsherre på Malmöhus. Genom list lyckades Malmöborgarna med borgmästaren Jörgen Kock i spetsen år 1534 tillskansa sig slottet och Mogens togs tillfånga. Detta blev upptakten till den så kallade grevefejden, ett blodigt inbördeskrig i Danmark som varade fram till 1536. Efter kriget blev Mogens som riksråd en betydande man, inte minst i Skåne. År 1543 var han amiral för en stor dansk flotta på 40 skepp som seglade i Nordsjön i kamp mot holländarna. Mogens dagbok är bevarad från detta tåg och den är märkligt nog skriven i runskrift. År 1555 blev Mogens Gyldenstjerne insatt som ståthållare i Köpenhamn. I början av det nordiska sjuårskriget 1563 blev den nye kungen Fredrik II alltmera missnöjd med sin åldrige ståthållare och Mogens avlöstes år 1566.

Trots att Mogens gifte sig först som 48-åring fick han med Anne Sparre 22 barn. Han lät på 1550-talet uppföra ett nytt slott, Stjerneholm, strax intill svärfaderns slott Svaneholm i Skåne. I dag kvarstår endast ruiner efter detta ståtliga slott.

1539–1542: Jörgen Urne

1542–1544: Ejler Hardenberg

1544–1549: Jesper Fris

1549–1554: Mogens Gyldenstjerne

1554–1565: Ejler Hardenberg

1565–1580: Björn Kaas

1580: Axel Viffert (död 1580)

1580–1591: Korfits Viffert (död 1591)

1591–1595: Hak Ulfstand

1595–1597: Preben Gyldenstjerne

1597–1602: Christen Barnekow

Länsherrar på slottet

Under åren 1554–1559 residerade tronföljaren, sedermera kung Frederik II på Malmöhus. Maria Stuarts tredje gemål, earlen av Bothwell, hölls fången här 1567–1573. Den siste danske kungen som under kortare tid bott på slottet var Frederik III år 1652. I början av svenska tiden efter 1658 användes slottet av slottskommendanterna. Det användes även till förvaring av politiska fångar, bland vilka kan nämnas Jörgen Krabbe och Anjalamannen Carl Gustaf Armfeldt d.y., som dog här 1792.

Fredrik II av Danmark

Fängelser

År 1822 överlämnades byggnaderna till fångvårdsstyrelsen och 1828 öppnades Malmö Correctionella Arbetshus, som då var Sveriges största och modernaste fängelse. Ett länsfängelse enligt cellsystemet uppfördes utanför Malmöhus vallgrav 1854-1855 med 102 ljusa och 5 mörka celler. Efter slottsbranden 4 september 1870 revs Kristian IV:s stora västra flygelbyggnad och ersattes 1876 av ett centralfängelse i en större byggnad med 137 celler och 304 logementsplatser.

I och med tillkomsten av det nya centralfängelset vid Lundavägen 1914, togs anläggningarna på Malmöhus ur bruk. Man tog dock emot fångar även en kort tid 1919-1921. Byggnaderna för centralfängelset revs 1933. Länsfängelsedelen användes som nödbostäder innan de revs 1927.

En tidig fånge, Olof Dagström hade 11 december 1728 inspärrats på Malmöhus fästning. Han förbjöds att inneha skrivmaterial och fick endast besökas av sin hustru och tyske pastorn, men lyckades trots det 1731 smuggla ut en skrift ur sitt fängelse. 1734 erhöll han dock tillstånd att få gå ned på slottsgården och även besöka tyska kyrkan i Malmö. Från 1746 erhöll han tillstånd att bo ute i staden under bevakning. 1750 började han dock på nytt författa förgripliga skrifter och inspärrades på nytt. 1755 beviljade dock Adolf Fredrik honom rätt att varje dag gå ned i staden. Han dog 1760 på Malmöhus.

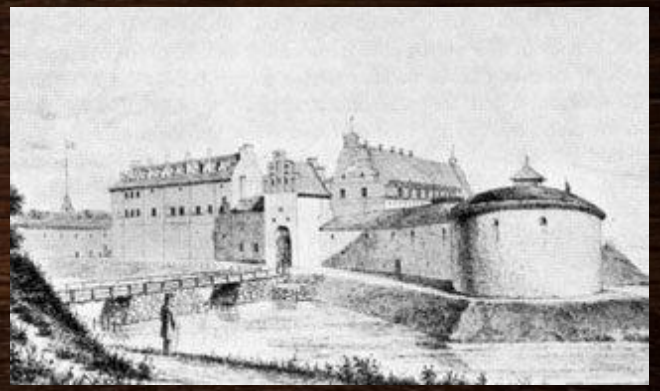

Kända fångar

Carl Fredrik Lilja, som satt här 1846–48 efter en kupp mot Ystads sparbank.
Axel Danielsson, tidningen Arbetes grundare, avtjänade 18 månader 1889-1890 för att ha kritiserat rådhusrätten i Malmö.
Lars Nilsson, rånmördare, avrättades på centralfängelset 1900 av skarprättaren Anders Gustav Dahlman.

Tuffa tag år 1875, 16 åringar dömdes till straffarbete. Bild höger hörn nedre **Johan Andersson** från Genarp fick 8 månader på fästningen för stöld och lön vid frigivning 41 kr och 82 öre

Övre vänster hörn **Lars Nilsson** 7 år för mordbrand, fri mars 1876.

Alfred Samuelsson, 4 månader för stöld (1875) kom ut med 11 kr och 93 öre (Bild övre höger hörn

1836: Vittne W S Pödenpant beskriver med fasa flera 10 – 12 åriga pojkar, dömda till livstids fängelse för mord som de utfört på vuxnas begäran

Ser ut som han är 12 – 14 år stackars pojke i vänster nedre hörn
1663 första året med fångar på Malmöhus

Mellan 1800 – 1864 avrättades 644 personer i Sverige.
I Skåne 70 som andel i statistiken.
Avrättning skedde på Malmöhus genom halshuggning.

Under den danska tiden (före 1658, även efter) Lånades Landskronas bödel.
Skåne hade 5 olika bödelsdistrikt (Malmö, Landskrona, Helsingborg, Kristianstad och Ystad

Bild endast en docka

Redan under den danska tiden användes slottet för fångförvar: under åren 1568-73 satt här fängslad **James Hepburn**, 4:e earl av Bothwell, den skotska drottningen Maria Stuarts tredje man. Den danske kungen hade, för att behaga drottning Elisabeth av England, tagit honom till fånga under sjöstrider på Nordsjön.

James Hepburn (c. 1534 – 14 April 1578),

Museum

Först 1937 kunde museet flytta in på slottsholmen. De tre fängelselängorna hade då rivits och ersatts med de nuvarande museibyggnaderna. Själva slottsbyggnaden hade restaurerats redan 1928 och den ger en uppfattning om hur det såg ut på 1500- och 1600-talet.

Slottsmöllan är en väderkvarn som ligger på resterna av bastion Stenbocken, sydväst om slottet Malmöhus i Malmö. Malmö museer ansvarar för byggnaden.

Möllan är av holländertyp uppförd åren 1850 till 1851. Denna fick ersätta en s.k. stubbamölla från 1600-talet, som brann ned 1849.

Mellan 1879 och 1895 var kvarnen ångdriven. Därefter drevs den åter med vindkraft fram till 1930-talet. Kvarnarrendet upphörde 1945 och möllan tillföll dåvarande Museistyrelsen.

WEGA

Vita Bussarna

Folke Bernadotte

Vita bussarna var en aktion med bussar som leddes av den svenska greven Folke Bernadotte. Syftet med aktionen var att under slutet av Andra världskriget (förberedelserna inledda under februari 1945 rädda skandinaver (danskar och norrmän samt även svenskar) som satt i tyska koncentrationsläger. Namnet kommer av att bussarna var vita med röda kors ditmålade på taket, sidan, fram och bak, för att bussarna inte skulle bli tagna för att vara militära mål.

Flyktingar som anländer till Malmöhus

Malmöhus Gardet

Kristian III, som även var kung över Skåne. Han importerade 200 tyska lansmän, knektar, till Malmöhus borgen

Föreningen har möte och träning varje måndag. Då träffas de 60 medlemmarna, ibland under rituella former.